

Casestudiet i metodeudvikling

De spørgsmål, som et casestudie skal besvare, ændrer sig afhængigt af, hvor langt metodeudviklingen er kommet.

Hvis man vil undersøge en metode, kan det svare sig at være opmærksom på, hvilken fase metodeudviklingen er i. Det får nemlig indflydelse på hvilke spørgsmål, det er relevant at stille. Der er en oversigt over nogle faser i metodeudvikling og mulige forskningsspørgsmål i nedenstående tabel

Faser i et metodeduiklingsforløb og casestudiets rolle i de forskellige faser

Fase	Fasebeskrivelse	Typiske forskningsspørgsmål til casestudier
Problemafkklaring	Undersøgelse af problemets art, omfang og karakter	Beskrivende og udforskende casestudier: Hvad er problemet og årsagerne til det?
Nyhedsforsøg	Første afprøvning af helt nye metoder i forsøgsprojekt	Udforskende casestudier: Hvad virker? Og hvorfor? Hvad sker der faktisk? Hvordan spiller organisation, metode og effekt sammen? Hvordan reagerer forskellige mennesker på metoden?
Demonstrationsforsøg — Storskalaforsøg	Undersøgelse af, hvordan metoden kan virke i praksis . Undersøgelse af forklaringer på, hvorfor den virker? Undersøgelse af om og hvordan metoden virker i forskellige sammenhænge.	bevisførende casestudier: Hvad er de centrale komponenter i metoden, og hvad betyder de hver for sig for resultatet? Komparative casestudier: Hvordan virker metoden under forskellige, men typiske vilkår? Hvilke problemer kan der typisk opstå, når metoden implementeres i forskellige sammenhænge? Hvordan kan metoden implementeres bredt?
Acceptforsøg	Undersøgelse af, om metoden kan fungere, give resultater og er økonomisk	Hvordan forklares forskelle på resultater fra sted til sted? Hvad er

	forsvarlig i større målestok. – Evt. sammenligne med andre metoder, så den kan anbefales bredt.	mulige bivirkninger - utilsigtede hændelser. ?
Kvalitetssikring	Sikre kvaliteten af metoden, når den anvendes rutinemæssigt	Casestudier af succeser og fiaskoer med henblik på læring

Tabellen har hentet inspiration fra Finn Kamper Jørgensen (Kamper-Jørgensen, 1995).

Som vist i figur 6.1 starter metodeudviklingen med **problemafklaringen**, hvilket typisk sker i et beskrivende eller udforskende casestudie. I et efterfølgende første **nyhedsforsøg** gælder det ikke bare om at finde ud af, om metoden virker, men også hvordan og hvorfor den virker. Her er casestudiet indlysende nødvendigt, da man kun har det ene forsøg at studere. Ved de første enkeltstående forsøg vil man med casestudiet kunne beskrive den anvendte metode og de processer, der fører til resultater og gøre sig antagelser om, hvad det er, der virker.

I Skanderborg Kommune gennemførte man "Projekt kontaktfamilier". Man havde konstateret, at mange mennesker med sindslidelser fik megen hjælp i hjemmet, men ikke havde mange steder at gå hen. Derfor etablerede man kontakt med en række familier, der ville stille sig til rådighed for besøg. Man "matchede" nu brugere og familier. Resultaterne var utroligt positive og veldokumenterede gennem flere evalueringer (Ahlgreen, 1995) (Glavind Bo, 1996) Hvis et nyhedsforsøg viser sig vellykket, foreligger der en forskningsetisk forpligtelse til at undersøge, om den samme metode også virker uden for en projektrammes beskyttelse. Det kan gøres i et demonstrationsforsøg. I dette enkeltstående nyhedsforsøg kunne man studere den metode, der blev anvendt, og se resultaterne, men man kunne ikke være sikker på, hvad der var afgørende for succesen. Om det var særlige forhold i Skanderborg Kommune, om det var matchningen af brugere og familier, om det var de udvalgte brugere, projektlederen eller de involverede familier, kunne man ikke være helt sikker på. Det ville kræve flere forsøg at blive sikker på, om der var tale om en robust metode, der kunne anvendes andre steder med andre aktører, hvor man afprøver den samme metode under forskellige vilkår. Her får man mulighed for at gennemføre sammenlignende casestudier. Med udgangspunkt i erfaringerne fra Skanderborg blev der etableret et såkaldt **"storskalaforsøg"**. I dette forsøg afprøvede man metoden tyve forskellige steder i landet metoden med kontaktfamilier. Gennem evalueringerne af disse

forsøg kunne man bekræfte kontaktfamiliernes positive betydning, men man kunne også konstatere, at metoden bedst kunne fungere under nogle bestemte omstændigheder (Ahlgreen, 2001). Storskalaforsøgets resultater var tilstrækkelige til at tilpasse lovgivningen, så kontaktfamilier blev et tilbud, som loven gav plads til. Mange af Socialministeriets puljeforsøg har karakter af storskalaforsøg.

Hvis der efter storskalaforsøgene er brug for yderligere undersøgelser af effekten, evt. sammenlignet med andre metoder, kan man nu lave mere kontrollerede eksperimentelle forsøg - såkaldte **acceptforsøg**. Selv om kontrollerede forsøg viser positive resultater, ville casestudier kunne svare på spørgsmålet: Hvorfor er der nogen, der ikke får så meget ud af metoden? Når der skal træffes beslutninger om, hvorvidt en metode kan anbefales i andre sammenhænge, er der behov for acceptforsøg, der skaber viden om implementeringen af metoden. Casestudiet kan afsløre, hvilke eksterne forhold, der kan have betydning for, om metoden virker. Man kan også gennem casestudier stille spørgsmålet om, hvilke problemer der kan opstå, når metoden skal implementeres. Casestudiet kan anvendes direkte til at teste de hypoteser, der ligger bag et forsøg, men kan også gøre nytte som en del af andre forskningsstrategier.

I en randomiseret, kontrolleret undersøgelse af en særlig model til sikker udskrivning fra en psykiatrisk afdeling blev der samtidig gennemført et casestudie, der omfattede analyser af gruppeinterviews og dagbøger fra de sygeplejersker, der udførte forsøget. Denne undersøgelse gav vigtig information om, hvorfor forsøget faldt heldigere ud på den ene afdeling end på den anden, og hvilke problemer der knyttede sig til gennemførelsen af forsøget. Begge typer af viden havde stor betydning for den efterfølgende implementering af resultaterne (Sharkey et al., 2005).

Når en veltestet metode er implementeret og løbende skal kvalitetssikres, kan det gøres gennem kvantitative undersøgelser af, om man opretholder indikatorerne på god kvalitet. Skal man imidlertid finde ud af, hvad der kan gå galt og lære af sine fejl, er det casestudier, måske efter auditprincipper, der kan bidrage med vigtige svar.

Referencer

- Ahlgreen, B. (1995). *Projekt støtte-og kontaktfamilier, en evaeringsrapport* Århus: Center for evaluering, Psykiatrien i Århus amt.
- Ahlgreen, B. (2001). *Projekt kontaktfamilier. Et landsdækkende forsøg for mennesker med en sindslidelse.* Århus: Center for Evaluering, Psykiatrien i Århus Amt, Skovagervej 2, 8240 Risskov.
- Glavind Bo, I. (1996). *Det usynlige fængsel.* Aalborg: Forlaget ALFUFF.
- Kamper-Jørgensen, F. (1995). Evaluering af folkehelsearbejde. *Nordisk Medicin*, 110, 242-245.
- Sharkey, S., Maciver, s., Cameron, D., Reynolds, W., Lauder, W., & Veitch, T. (2005). An exploration of process and contextual factors affecting the implementation of an RCT of a transitional discharge model for people with a serious mental illness. . *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 12, 51-56.